

Cena 60 gr Цана 60 гр.

Ніва

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА - КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 48 (195) БЕЛАСТОК 29 ЛІСТАПАДА 1959 ГОДА ГОД IV

НАВУКОВА-ПАПУЛЯРНАЯ СЕСІЯ ПРЫСВЕЧАНА ДЗЕЙНАСЦІ КПП і КПЗБ НА БЕЛАСТОЧЧЫНЕ

16 і 17 лістапада гэтага года ў Беластоку ў будынку ваяводскага камітэту Польскай аб'яднанай рабочай партыі адбылася навукова - папулярная сесія, прысвечаная дзейнасці КПП і КПЗБ на Беласточчыне.

У сесіі прымалі ўдзел дзеячы КПП і КПЗБ, якія ў міжваенны час дзейнічалі на Беласточчыне, а таксама партыйны актыў.

На сесіі былі прачытаны наступныя даклады: «Аб ідэалагічным развіцці КПП у 1918—1929 гадах» — намеснікам дырэктара Інстытута гісторыі партыі пры ЦК ПАРП тав. Юзэфам Кавальскім; «Усеагульныя забастоўкі тэкстыльшчыкаў Беластока і акругі ў 1932 — 1933 гадах» — мгр. М. Карпілюк; «КПП у барацьбе за мабілізацыю сялянскіх мас супроць парадкаў у давераснеўскай Польшчы на Беласточчыне ў 1923 — 1933 гадах» — мгр. Г. Маецкім: «Аб Беларускай сялянска - работніцкай Грамадзе» — тав. Г. Анаціком.

Адкрыў і старшынстваваў на сесіі першы сакратар ваяводскага камітэта Польскай аб'яднанай рабочай партыі ў Беластоку тав. А. Лашовіч.

У дыскусіі прамоўцы адзначалі, што сесія ўнесла вялікі ўклад у вывучэнне гісторыі КПП і КПЗБ на Беласточчыне і звярталі ўвагу на неабходнасць далейшай дзейнасці ў гэтым напрамку.

Выступаўшыя на сесіі былыя актывісты КПП і КПЗБ звярталі ўвагу на неабходнасць шырэйшага чым дагэтуль выкарыстання старых камуністаў у выхаваўчай працы з моладдзю.

Добра было б, каб на гэты момант звярнулі ўвагу ў сваёй працы нашы аддзелы, гурткі, а таксама школы і часцей наладжвалі сустрэчы моладзі з былымі дзеячамі КПЗБ і Грамады. Такія сустрэчы несумненна дадуць добрыя вынікі.

Значная частка ўдзельнікаў сесіі і цяпер яшчэ, нягледзячы на гады, актыўна ўдзельнічае ў палітычным і гаспадарчым жыцці краіны.

Сесію арганізаваў у рамках святкавання 40-годдзя КПП аддзел прапаганды Ваяводскага Камітэту Польскай Аб'яднанай Рабочай Партыі супольна з Інстытутам гісторыі партыі пры ЦК ПАРП.

Вуліца ў Банях Мазурскіх.

МАЗУРСКІЯ ЎКРАІНЦЫ і... БЕЛАРУСЫ

Асфальтавая дарога, уючыся крутымі паваротамі паміж маляўнічымі ўзгоркамі, вяла з Галдапі ў Вэнгажэва. За акном аўтобуса прабягалі незнаёмыя для мяне краявіды. Мураваныя, чыста ўтрыманыя вёскі, паверхавыя, гарадскога выгляду дамы. Усё гэта стварае ўражанне, што людзі жывуць тут заможна і культурна.

— Вылазьмо, Грыцько, вылазьмо. Прыехалі, — спяшаючыся разбуджваў задрамаўшага сябру пажылы чалавек з шаўчэнкаўскімі апушчанымі вусамі, калі аўтобус затрымаўся ў Банях Мазурскіх. Я рыйшаў за імі.

— Прабачце, дзе мне тут знайсці некага з вашага украінскага таварыства? — звярнуўся я да мужчын. Глянулі на мяне са здзіўленнем.

— А вы, шчо, білорус? — спытаў той з шаўчэнкаўскімі вусамі.

— Ага, — кажу, — беларус.

Я і не агледзеўся, як мая рука апынулася ў шырокай, спрацаванай руцэ вусатага дзядзькі.

— З віткіль, саколіку, ты до нас? — гаварыў усхваляваны мужчына, да болю цiснучы маю руку. — Грыцько, а Грыцько! Чого ж ты стоіш стоўпом.

Мабыць захвочаны гэтымі словамі, мужчына падыйшоў і моцна паціснуў мне руку.

— Прыехаў, кажу, напісаць

(Працяг на стар. 4)

КАЛІ ЗА ПРАЦУ ВОЗЬМУЦЦА ЖАНЧЫНЫ

— Ох, і надаелі ўжо гэтыя цэрніцы і трапалкі. Колькі сілы і здароўя аднімаюць яны сялянскім жанчынам. Давайце купім мы конную цэрніцу і трапалку, — пераканаўча гаварыла на жаночым сходзе канцавая Старчэўская. Яе падтрымалі іншыя жанчыны.

— Нам даўно ўжо трэба было згуртавацца і палепшыць нашую жаночую долю, — з закідам да сябе і іншых павышаным тонам гаварыла паважаная тут усімі Люда Мількевіч. Яе ж, Люду, кабеты выбралі старшынёй гуртка вясковых гаспадынь.

— Калі мне давяраеце, дзякую за гэта, і адначасова прашу дапамагаць у працы, і, вядома, слухацца, — сказала яна.

З гэтага дня пачала датавацца хроніка вёскі Ольшы. Было гэта восенню 1956 года. У гурток вясковых гаспадынь уступіла 17 асоб. Ужо на весну жанчыны пад кіраўніцтвам агранома садзілі капусту і іншую гародніну. Ураджай быў неспадзяваны. І гэта пераканала ўсіх, што неабходна карыстацца сельскагаспадарчай навукай. Пасля быў арганізаваны конкурс вырошчвання курэй. Жанчыны ўзялі з інкубатара 488 куранят, пад вокам заатэхніка пабудавалі куратнік, увя-

(Працяг на стар. 5)

За тры кварталы гэтага года прадпрыемствы і ўстановы на Беласточчыне безпадстаўна выдаткавалі 9 мільёнаў 211 тысяч зл.

Аб чым гаворыць гэтая лічба?

Перш за ўсё аб паніжэнні адказнасці за дзяржаўныя грошы паасобных кіраўнікоў і працаўнікоў прадпрыемстваў і ўстаноў. І справядліва, наша партыя на III Пленуме ПАРП паставіла перад усім грамадствам справу эканамічнага ўмацавання дзяржаўнай гаспадаркі. Калі хочам лепш жыц[illegible] а далей бестурботна адносіцца да дзяржаўнай маёмасці і фінансаў.

Ці можна планава гаспадарыць, калі расходы будуць большыя чым даходы? Зразумела, што не.

СПРАВА ЎСЯГО ГРАМАДСТВА

Упарадкаванне эканомікі нашай дзяржавы — гэта павялічэнне вытворчасці прадуктаў харчавання, тавараў шырокага ўжытку, гэта больш пабудаваных дамоў, школ, тэатраў. Гэта ўмацаванне вартасці залатоўкі, а ў будучыні — далейшае павышэнне зарплаты кожнага з нас.

Скажаце, — ну добра. А што я асабіста магу зрабіць у гэтай справе. Я ж працую добра і сумленна.

Праўда. Большасць нашых сялян і рабочых працуе ахвярна. Рэгулярна выконваючы свае абавязкі, дапамагае дзяржаве ў рэалізацыі планавых задач. А ўсё ж, побач ёсць яшчэ шмат такіх людзей, якія часта падпілоўваюць галіны дрэў, на якіх самі сядзяць. Гэта людзі, якія стараюцца ўзяць больш ад дзяржавы, чым самі далі. Гэта людзі, якім справы пабудовы новага і шчаслівейшага жыцця ў нашай краіне чужыя.

Таму абавязак кожнага з нас дапамагчы нашай партыі, нашай дзяржаве ва ўпарадкаванні эканомікі кожнага прадпрыемства, фабрыкі ці ўстановы

На V сесіі ВРН

Зацверджаны гаспадарчы план і бюджэт Беласточчыны на 1960г.

13 і 14 лістапада гэтага года ў Беластоку адбылася V сесія ВРН. У першы дзень сесіі зацверджан гаспадарчы план і бюджэт ваяводства на 1960 год.

Зацверджаны план і бюджэт гарантуюць далейшае развіццё ўсіх галін мясцовай гаспадаркі. У значнай ступені паглыбляе ён таксама працэс дэцэнтралізацыі, гэта значыць, гарантуе далейшую самастойнасць радам нарадовым у гаспадараванні на сваіх тэрыторыях. У напрамку далейшай дэцэнтралізацыі ўжо, зрэшты, зроблены адпаведныя крокі. У апошні час, напрыклад, пад управу ваяводскай рады перайшлі ПГР-ы, аптэкі, кінатэатры і тэатры, а ад 1 студзеня будучага года пяройдзе ПКС і некаторыя прадпрыемствы гуртовага гандлю.

Ваяводская рада з свайго боку перакажа шмат сродкаў і задач да дыспазіцыі павятовых рад. Напрыклад, сродкі на інвестыцыі, прызнаныя паасобным паветам на 1960 год значна ўзраслі і складаюць 64 працэнты агульных інвестыцыйных капіталаўкладанняў ваяводства.

У апошнім годзе 5-гадовага плана капіталаўкладанні на сцэнтралізаваныя інвестыцыі Беласточчыны павысяцца на 19 працэнтаў а капіталаўкладанні на здэцэнтралізаваныя інвестыцыі — на 20 працэнтаў у параўнанні з бягучым годам, і складуць 266 мільёнаў 700 тысяч злотых.

Агульныя капіталаўкладанні на інвестыцыі Беласточчыны ў 1960 годзе складаюць лік 664 мільёны 400 тысяч злотых. Узраслі таксама капіталаўкладанні на жыллёвае будаўніцтва. Дзяржаўныя крэдыты на кааператыўнае і індывідуальнае будаўніцтва павялічацца з 60 мільёнаў злотых у гэтым годзе да 84 мільёнаў злотых у будучым годзе, гэта значыць на 40 працэнтаў.

Гаспадарчы план прадбачвае павялічэнне вытворчасці тэрытарыяльнай прамысловасці на звыш 11 працэнтаў, дробнай вытворчасці — на 10,5 працэнтаў і сельскагаспадарчай вытворчасці — на 7,4 працэнта ў параўнанні з бягучым годам.

За аснову апрацавання гаспадарчага плана і бюджэта прыняты дагэтуляшнія вынікі рэалізацыі планавых мерапрыемстваў, паказчыкі цэнтральных улад, найбольш пільныя патрэбы ваяводства і паветаў, а таксама магчымасці максімальнага выкарыстання існуючых уласных рэзерваў.

Б. Б.

СПРАВЫ КУЛЬТУРЫ

Справы культуры набіраюць у нас з кожным годам большае значэнне. Аб гэтым сведчыць хаця б і той факт, што справам культуры быў прысвечаны на сесіі цэлы дзень. Як даклад, так і дыскусія радных і запрошаных гасцей паказала дасягненні і недахопы ў гэтай галіне працы.

Да найбольшых дасягненняў у галіне пашырэння культуры належыць тое, што ў параўнанні да 1955 года ўзрасло ў два разы чытальніцтва. І цяпер Беластоцкае ваяводства займае трэцяе месца ў краіне (першае Быдгошскае, а другое Кашалінскае ваяводствы). У параўнанні з 1955 годам у Беластоцкім ваяводстве значна разраслася сетка бібліятэк. Было іх у 1955 годзе 218, а сёння 311. Бібліятэкі мелі тады 980000 кніжак, а цяпер іх налічваецца 1 147 000. У мясцовасцях, дзе жывуць беларусы, у сучасны момант існуе 5 павятовых і 60 грамадскіх бібліятэк. Літоўскае насельніцтва карыстаецца з 5 бібліятэк, а ўкраінцы маюць 1 бібліятэку. Новасцю з'яўляецца тое, што арганізуюцца гурткі сяброў бібліятэк, члены якіх прывіваюць зацікаўленасць кніжкамі.

У бягучым годзе ў Беластоцкім ваяводстве арганізавана 12 чытальняў. Да асноўных недахопаў належыць: недастатковая апека над масавай мастацкай самадзейнасцю і турыстыкай.

Пастановы сесіі гавораць між іншым, што прыняты меры, каб Беластоцкі Сімфанічны аркестр ад новага 1960 года стаў прафесіянальным. Галоўнай задачай ваяводскага дома культуры павінна быць: вядзенне сістэматычнага і на высокім узроўні інструктажу для павятовых дамоў культуры, святліц і мастацкіх гурткоў.

У 1960 годзе Ваяводскае бюро праектаў апрацуе тыповую дакументацыю святліцы, вясковага дома культуры, а таксама кінатэатра гарадскога тыпу. Дзяржаўны тэатр імя А Венгеркі, Сімфанічны аркестр і лялькавы тэатр «Свершч» у Беластоку павінны шырэй ахапіць сваёй дзейнасцю тэрыторыю ваяводства. Прэзідыумы ПРН забавязваюцца прымаць на становішчы працаўнікоў дамоў культуры, святліц і бібліятэк людзей з няменшай як сярэдняя адукацыяй.

М. Х.

ЭКСПАНСІЯ ПАКУЛЬ ШТО ГАСПАДАРЧАЯ

З года ў год, а дакладней з кожным днём ГФР узмацняе сваю гаспадарчую актыўнасць на тэрыторыі эканамічна адсталых краін Афрыкі, Азіі і Паўднёвай Амерыкі. Дастаткова зацікавіцца далёкімі падарожжамі бонскіх дзеячоў, каб уявіць сабе тэмпы гэтай экспансіі.

Ад мая бягучага года міністр гаспадаркі ГФР Эрхард наведаў Індыю, Іран і Пакістан. Другія высокапастаўленыя ў бонскай іерархіі гаспадарчыя дзеячы наведалі шмат краін Паўднёвай Амерыкі, Бліжняга Усходу і Афрыкі.

Аднак аб экспансіі заходнегерманскай гаспадаркі найлепш сведчыць не дыпламатычны шпацыр бонскіх міністраў, а лічбы, адлюстроўваючыя экспарт капіталаў. Вось параўнанне за 2 гады: у 1956 годзе ЗША экспартавалі 2 892 млн. доляраў, Вялікабрытанія — 251 млн фунтаў, а ГФР — 119 млн. марак. Але ўжо ў 1953 годзе ў ЗША экспартавалі 2 920 млн. доляраў, Вялікабрытанія — 236 млн. фунтаў, а ГФР — ужо 3 227 млн. марак.

І так, у час, калі экспарт амерыканскага капітала ўзрос толькі на 1 працэнт, а экспарт брытанскага капітала паменшыўся, то экспарт заходнегерманскага капітала ўзрос у 30 разоў. У гэтым годзе, зразумела, яшчэ больш павялічыцца.

За перыяд апошніх сямі год вываз за граніцу толькі прыватных капіталаў склаў у Заходняй Германіі суму 2 298 млн. марак. З усёй гэтай сумы ГФР вывезла найбольш ў краіны Лацінскай Амерыкі, звыш 610 млн., і гэта на тэрыторыю, якая з'яўляецца да гэтага часу сферай амерыканскіх і часткова брытанскіх уплываў.

І хоць у ГФР афіцыйна газорыцца аб тым, што экспансія заходнегерманскага капітала накіравана сваім астрыём супроць узрастаючых гаспадарчых уплываў Савецкага Саюза і Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі, аднак фактычна, яна пагражае інтарэсам Вялікабрытаніі і часткова Францыі. Вось даводы.

Заходнегерманскія капіталаўкладанні ў гаспадарку Індыі складуць толькі на працягу гэтага года каля 150 млн. марак, а Індыя — гэта ж сфера дзейнасці брытанскага капітала. Гаспадарчыя кругі Заходняй Германіі выкарысталі пралом, утвораны ў Єгіпце ў выніку канфлікта з Вялікабрытаніяй, і адразу далі Аб'яднанай Арабскай Рэспубліцы крэдыт у 6,5 млн. марак.

Гаспадарчае пранікненне Заходняй Германіі пераносіцца цяпер у тыпова брытанскую сферу ўплываў, як Абісінію ці Гану. А калі гаварыць аб Францыі, дык за апошні час яна мае ўсё большыя прэтэнзіі да Бонна за рэверансы, якія складае ён для прэзідэнта Гвінеі Сэк Тура. Пасля выхада з французскай суполкі Заходняя Германія аказалася першым партнёрам у гаспадарчай дапамозе для Гвінеі. Французы маюць таксама прэтэнзіі да Заходняй Германіі і за тое, што ў апошнім часе яна ўсё больш замацоўвае сваё становішча ў Сахары ў нафтаносных раёнах.

Зразумела, не патрэбна тут даказваць, што гэтага рода гаспадарчыя канфлікты адлюстроўваюцца ў палітычных адносінах. Не здзіўляе тады, што прывітанне бонскага канцлера Адэнаўэра ў Лондане было халодным.

УЛ. ЛАЗІНСКІ

З дзейнасці КПЗБ на тэрыторыі сакольскага павета

(Пачатак у папярэднім нумары)

III. ЯК МЫ ЗМАГАЛІСЯ ЗА ЖЫЦЦЁ ТАВ. СЯРГЕЯ ПРЫТЫЦКАГА

«Ніва» друкавала цікавыя ўспаміны таварыша Прытыцкага. Гэтыя ўспаміны, асабліва ў нашым Сакольскім павеце, адкуль быў родам тав. Прытыцкі, чыталі з вялікім зацікаўленнем, а старыя дзеячы КПЗБ успаміналі памятны 1936 год і барацьбу, якую мы вялі за жыццё нашага змагара. Невялікі фрагмент гэтага змагання я хацеў бы напомніць.

Звестка, што таварышу Прытыцкаму быў вынесены смяротны прыгавор, маланкай разнеслася па аколіцы. Цэнтральныя камітэты КПП, КПЗБ, КПЗУ выдалі спецыяльную адозву да ўсіх сумленных людзей у Польшчы, каб яны сталі ў абарону жыцця рэвалюцыянера.

У чэрвеньскую ноч 1936 года КПЗБ арганізавала ў лесе сход членаў усяго Галынскага раёна. Сабралася каля 50 чалавек. Сход праводзіў член Акруговага камітэту тав. «Астап», інфармуючы, якім чынам праводзіць палітычную работу з мэтай абароны тав. Прытыцкага.

Ужо на другі дзень мы распачалі працу. Ноччу, ў лесе каля вёскі Хамантоўцы, адбылася масоўка з удзелам членаў партыі і мясцовых сялян. Старшынёй схода быў тав. Аляксандр Андрушкевіч, сакратар ячэйкі ў Хамантоўцах. Выступаў незнаёмы таварыш, прысланы з раёна. На масоўцы прысутнічала каля 40 сялян. Сабраныя з абурэннем выслухалі паведамленне аб адносінах санацыйных улад да Прытыцкага. Адзінагалосна была прынята рэзалюцыя і упаўголаса паплыў «Інтэрнацыянал». Назаўтра мы пайшлі ад хаты да хаты, збіраючы подпісы пад рэзалюцыяй. Наш пратэст з вёскі Хамантоўцы пайшоў у апеляцыйны суд у Вільні. Такія ж самыя масоўкі адбываліся ў вёсках Рудакі, Ласіняны, Азяраны і іншых.

Памятаю вялікі мітынг, арганізаваны раённым камітэтам КПЗБ з Галынкі, які адбыўся ў полі за Крушынянамі, і ў якім удзельнічала 150 чалавек. Там таксама была прынята рэзалюцыя, якая пайшла з подпісамі ў Вільню. Паліцыя вылазіла са скуры, каб перашкодзіць нашай рабоце, але гэта не давала вынікаў. Партыя нецахісна змагалася за жыццё свайго барацьбіта. Гэта не засталося без вынікаў.

IV. ТУРМА.

У 1937—39 гадах я быў палітычным вязнем і, як многа іншых камуністаў, знаходзіўся ў турме. Прыгавор адбываў ў гродзенскай турме ў восьмым павільёне ў камеры № 48. У маёй камеры сядзела 38 чалавек — палітычных вязняў, пераважна маладых камуністаў — беларусоў, палякаў, украінцаў. Турэмная камуна праводзіла ў камеры заняткі. Вывучалі мы палітычныя навукі, гісторыю і многа іншых агульных навук. Гэта быў наш турэмны ўніверсітэт.

Аднойчы летам 1938 года атрымалі мы ў камеру «грыпс», гэта значыць, ліст з волі, пераданы нелягальна. Тое, што ліст прыйшоў з іншай камеры удзень, нас вельмі здзівіла. Камітэт камеры сабраўся на яго чытку. Адразу пасля гэтага пачаўся сазыў надзвычайнага сходу ўсіх, знаходзячыхся ў камеры. Камуніст Станіслаў Барэйша назваў гэты сход вельмі важным. Член камітэту тав. Уладзімір Строк слова за словам прачытаў нам змест «грыпса», у якім гаварылася аб роспуску КПП і яе секцыі КПЗБ і КПЗУ.

Словы «грыпсу» ўразілі нас, як электрычны ток.

Нам не хацелася верыць, што такі трагічны лёс спаткаў нашую партыю. Але што ж, трэба было згадзіцца з цвёрдай рэчаіснасцю. На месца камітэта КПЗБ мы стварылі тады ў камеры турэмны антыфашысцкі камітэт.

Восенню 1938 года турэмная адміністрацыя, атрымаўшы, мабыць, адпаведныя інструкцыі ад міністра юстыцыі, вырашыла зрабіць з нас простых крыміналістаў. Пачалі прымушаць нас працаваць, проста як крыміналістаў. Нашая ячэйка вырашыла супрацьпаставіцца пачынанням адміністрацыі.

Барацьбу за тое, каб застацца палітычнымі вязьнямі, мы, камуністы, выйгралі. Нас білі, пазбаўлялі ўсіх правоў, але цвёрдая ўпартасць камуністаў перамагла і гэта.

Турэмная адміністрацыя, бачачы сваю бяссільнасць, здалася.

З успамінаў былога члена КПЗБ
ВІКТАРА РАГАЦЭВІЧА
Апрацаваў А. О.

Літаратурная старонка

Трыбуна Беларускага літаратурнага аб'яднання ў Беластоку № 18

Іван Чыквін

Суседзі

На ўсходзе займалася зара. У вёсцы з комінаў хат віўся ўгару тоненькай трубкай дымок.

У хаце Дзяміда ўжо не спалі. Каня на паплавок завёў сам Дзямід, каровы ў пагон даўно выгнала Грыпіна, яго жонка.

Сёння Дзямід збіраўся на цэлы дзень араць. Усё складалася добра, надвор'е таксама прадугледжвалася цудоўным. (Дзямід гадаў па тым, што дым віўся проста ўгору).

— Ёсць там нешта перакусіць, а?

Грыпіна і без таго, відаць, ведала, чаго трэба мужу, таму што зараз жа паставіла на стол ежу.

З пакоя выйшаў Міхась, старшы сын Дзяміда. Расчмухаўшыся ад сну ён прысеў на столачак і пачаў абувацца. Абуўшыся, глянуў у акно.

— Куды збіраешся? — запытаў бацька.

— Трэба нешта рабіць, — неахвотна адказаў Міхась.

— Тады прывядзі каня з паплаўка і пайдзі да швагра. Ён абяцаў даць да прыпражкі каня.

Міхась нічога не кажучы, накінуў на сябе пінжачок і выйшаў.

— Ты, — Дзямід звярнуўся да жонкі, — не ганяй да работы Пецькі. Ён учора дужа напрацаваўся. Дзіцё, а цэлы дзень мне памагаў.

Недзе на суседскім плоце заляскаў крыламі певень, а потым голасна пракрычаў сваё ранняе «добры дзень!»

Дзямід, як трэба пад'еўшы, устаў, накінуў сваю неразлучную шапку і выйшаў з хаты.

З хаты выйшла і Грыпіна.

— Дзе будзеш араць, Дзямід? Абед трэба будзе прынесці.

— Сам прыйду. Араць буду тут, — і ён махнуў рукою ў напрамку клуні.

Міхась чамусьці доўга не варочаўся з паплаўка. «Пэўна, зноў не можа да яго падысьці. Натурыцца шэльма...» — думаў Дзямід

Ён закурыў люльку. заглянуў у хлявы, потым накіраваўся за клуню.

Тут ён здубескаўся. Хацеў аклікнуць незнаёмага, які нешта рабіў паблізу яго ўчастка. Але прыглядзеўшыся яшчэ крыху,

Дзямід пасунуўся за рог клуні. Гэта гаспадарыў Іван, сын удавы. Ён хадзіў па полі з крокваю і мерыў свой ўчастак.

Іван, вярнуўшыся з бальніцы, дзе ён праляжаў больш года, даведаўся, што Дзямід самавольна заняў паўтара метра іхняй зямлі па ўсёй даўжыні і без сораму карыстаўся ёю. Вядома, у хаце адна кабета, ніхто яе не баяўся.

І вось Іван узяў патрэбны інструмент і пайшоў адразаць назад мацярынскую зямлю.

* ✲ *

Вечарэла. Дзьмуў паўночны вецер. Вуліца была пустая. Толькі калі-не-калі хтось пройдзе хутка, або праедзе, тарахцячы па бруку.

Пяўхільная восень замацоўвалася ўсё мацней і мацней. Міхась любіў пастаяць сам-на-сам са сваімі

Аглая Артысевіч — «Партрэт»
З выстаўкі членаў літаратурна-мастацкага аб'яднання пры рэдакцыі «Ніва».

думкамі. І цяпер, затуліўшыся каўняром ад ветру, ён стаў каля бярозы, якая расла ад вуліцы ў самым куточку іх панадворка. Даўжэзныя канары гнуліся пад ветрам, уся бяроза як бы хвалявалася, і Міхасю прыемна было адчуваць яе дрыжэнне.

Міхась не мог здалёк пазнаць чалавека, які спяшаючыся ішоў па вуліцы. Але калі постаць падыйшла бліжэй, ён пазнаў у ёй Івана. Відаць, Іван спяшаўся дадому. Яго хата стаяла за сялом.

— Куды так? — запытаў Міхась.

— А, гэта ты! — Іван прыпыніўся. — Іду з сяла. Быў у Лук'янавых. Прасіў каня, заўтра думаю араць.

— Работы хопіць, каль яе чалавек шукае, — пачаў Міхась. — А я, Іван, стаю тут і думаю, эх! — праклятае нашае жыццё. Рабіць рабі, а карысці толькі, што пад'ясі.

Ноч зусім пакрыла чарнатою свет, а Міхась з Іванам ўсё яшчэ гутарылі.

Заядліва брахаў нечы сабака.
Гаслі тут і там у хатах агні.

Нечакана падыйшоў да іх Дзямід. Іван прывітаў яго, але ці то ён не чуў, ці проста знарок не адказау нічога Івану.

— Ідзі ў хату, — звярнуўся ён адразу да сына.

— Тата, — сказаў Міхась да бацькі, — Івану трэба памагчы. Каня яму дамо...

— Мой конь і ты распараджацца ім не маеш права, — злосна прагаварыў Дзямід.

Івану стала няёмка.

— Дык я пайду, а то загаўроніўся толькі часу. І Іван спешна пагрукаў ботамі па вуліцы.

Дзямід дахаты не пайшоў. Як толькі Міхась зачыніў за сабою дзверы, ён кінуўся цераз незабраную сэрадэлю.

Тут ён схаваўся ў разваліну вялікай вярбы, што расла з боку дарогі. Дзікая ўсмешка прабегла па яго твары, калі рука намацала халодную сталь нажа.

Па дарозе ішоў Іван. Ён прыпыніўся, закурыў і рухаўся наперад. Агеньчык папіросы то разгараўся, то зноў гінуў.

За ім глядзелі крывавыя вочы Дзяміда.

Калі Іван мінаў вярбу, Дзямід імгненна выхіліўся з-за дрэва і з усіх сіл парнуў нажом у плечы Івану. Нешта цёплае абліло яму рукі. Іван, выдаўшы цяжкі стогн, асеў на зямлю.

За хвіліну ў вушы Дзяміда ўварваўся дзікі рогат ветру, які, як здавалася цяпер Дзяміду, выў, скакаў як сто чарцей. Ён кінуўся бегчы дахаты.

А кругом панавала цемната. Людзі ў весцы ўжо спалі толькі ў хаце ўдавы бліччэла акно.

Пэўна маці чакала на сына.

Алесь Барскі

Моладзі

Прысвячаю моладзі Беларускага агульнаадукацыйнага і Педагагічнага Ліцэяў у Бельску Падляскім.

Вам свецяцца зоры краіны,
Вам сонца вясною іскрыцца,
Вам птушкі калышуць галіны,
Й для вас даспявае пшаніца.

Патрэбны тут вашыя рукі,
У характары лёт — непакорнасць,
І сэрцаў рытмічныя стукі,
І душ да ахвяраў гатоўнасць,

І светлыя ў марах галозы,
Й нястомныя, зоркія вочы,
Жаданне быць пільным, гатовым
У маршах да новага крочыць.

І верыць у сэнс перамогі,
Жыцця не акутаць ў сумненне,
І вечным гарэннем - трывогай
Шляхі рассвятляць пакаленням.

Вам несці паходню над краем,
Вам цемру з кутоў ўсіх рассеяць.
Хай твары усмешкай лунаюць
І вочы надзеяй квітнеюць.

Алесь Свісёк

Небяспека

У вачах патануўшы тваіх,
я не бачыў,
што дзень ўжо сканаў,
што чарот прытаіўся, прыціх,
што ноч зоркі губляе:
спіць за возерам лесу сцяна,
на лагчыны кладзецца імгла...
Ох, як сэрца іграе!..
Скуль у вачах тваіх столькі святла?!
Маладзік на вярбу ўлез.
Ражком
з-за лісткоў паглядзеў
і... ярчэй
заблішчэў.
Бо, свавольнік, цішком
стаў святло красці
з гэтых вачэй.
Тады ўспыхнула ты,
уцякла
ад мяне, ад азёрнае гладзі...
Ці шкада табе з вочак святла?
Ці баішся, каб месяц не здрадзіў?
Мо' ўгадала якраз!
Шэльма гэты
разумее размову вачэй!
І раскажа... даследчыкам светаў
ўсё,
прымаючы іх, як гасцей!

Яша Бурш

Засталіся блізны
у памяці
па маім дзяцінстве
цяплыні
матчыных вачэй

засталося ўражанне
на целе маім
ад усціскаў
матчыных пальцаў
якія пацалункамі
датыкалі
гладзілі
песцілі яе пацеху

засталіся вочы мае
разнябесшчаныя небам
распятым
над калыскаю
майго дзяцінства

засталося сэрца
адданае ў залог
за вернасць
табе
да цябе вядуць блізны
памяці

МАЗУРСКІЯ ЎКРАІНЦЫ і... БЕЛАРУСЫ

(Працяг са стар. 1)

аб вашым жыцці, аб дзейнасці вашага таварыства.

— Дужа добра, сокаліку, дужа добра, — горача падтрымаў дзядзька. — Тады проста валі ў грамадскую раду. Сакратар прэзідыума ГРН Сцяпан Кантралевіч, член галоўнага праўлення УС-КТ. Ён табе і раскажа аб дзейнасці таварыства. А вечарам заходзь да мяне. Прыму як дарагога госця. Развітаўшыся з першымі ў Банях Мазурскіх маімі знаёмымі, я накіраваўся ў Грамадскую раду.

Грамадзянін Кантралевіч сустрэў мяне не менш горача. Мы хутка разгаварыліся. Я гаварыў на беларускай мове, Кантралевіч на ўкраінскай, але мы вельмі добра адзін другога разумелі. Украінцы тут жывуць на тэрыторыі чатырох грамадскіх рад нарадовых: Бане Мазурске, Лісы, Жабін і Рагалі. Ёсць тут такія вёскі, напрыклад, Лісы, жыхары якіх амаль у 100 прац. украінцы. У аколіцы існуе 11 гурткоў УС-КТ, да якіх належыць 300 членаў. У Банях Мазурскіх знаходзіцца павятовы аддзел таварыства, які непасрэдна падлягае галоўнаму праўленню ў Варшаве.

У гуртках таварыства добра развіваецца культурная дзейнасць. Існуюць харавыя або драматычныя калектывы.

— Ну, а як цяпер выглядае справа вяртання ўкраінцаў на старыя землі? Ці далей існуе такая тэндэнцыя сярод вашага насельніцтва? — спытаў я.

— Не, — коратка адказаў Кантралевіч. — Апошнім часам кожная ўкраінская сям'я атрымала дзяржаўную дапамогу. 40—50 тысяч злотых дадатковых грошай ў бюджэце сям'і — гэта шмат. Дзякуючы гэтай дапамозе, украінцы правялі рамонты дамоў і гаспадарчых пабудоў, закупілі сельгасмашыны і папоўнілі жывы інвентар. Мы цяпер тут чуемся сапраўднымі гаспадарамі і не збіраемся нідзе выязджаць.

— А сужыццё з палякамі, як у вас выглядае? — пацікавіўся я.

— Жывем нядрэнна, — адказаў Кантралевіч. — Ну вось хаця б у нас, у грамадскай радзе. Старшыня прэзідыума Станіслаў Мілеўскі — паляк. Я — украінец. Мы яшчэ ніколі не сварыліся. А я ж ужо 11 гадоў працую ў радзе. Зрэшты, чаму б нам не жыць у згодзе. Перад намі адна ж і тая самая мэта, да якой ідзем супольна: палякі, украінцы, беларусы і ўсе нацыянальныя меншасці нашай краіны. Асабліва моладзь у нас жыве дружна. На забавах няма ніякіх спрэчак паміж польскай і ўкраінскай моладдзю. Супольна гуляюць, супольна арганізуюць культурнае жыццё ў нашым Грамадскім доме культуры. Дарэчы, у Банях Мазурскіх жывуць не толькі палякі і ўкраінцы. Ёсць тут і беларусы. Ці гэта вам вядома?

— Чуў я нешта аб гэтым, — кажу.

— Вось, кіраўнік нашай бібліятэкі — Зіна Лаўрашук з Беластоцкага павета, — гаварыў Кантралевіч. — Вельмі таленавітая і працавітая дзяўчына. Ведаеце, скажу вам па шчырасці, што з яе працавітасці даводзіцца нам украінцам браць неаднойчы прыклад. У апошні час некалькі сем'яў рэпатрыянтаў прыехала з Беларусі. І трэба прызнаць, што ўмеюць гаспадарыць. Вось, напрыклад, грамадзянін Малышко, які жыве ў Вераб'ях. На працягу няпоўных 2-ох гадоў ад прыезду ён стаў найлепшым гаспадаром у аколіцы. Працавітыя вы людзі, беларусы, — яшчэ раз падкрэсліў Кантралевіч.

— Ну, — кажу, — калі глядзець па чысціні і культурным выглядзе вёскі, дык выходзіць, што і вы не менш працавітыя.

— Праўда, — згадзіўся Кантралевіч, — і нашыя ўкраінцы не баяцца работы. Прывыклі да яе з малку. Не былі вялікімі панамі.

Я прайшоў у дом культуры, дзе змяшчаецца бібліятэка. Тут чысціня, парадак. Сцены ўдэкараваныя украінскімі народнымі арнаментамі. Шмат здымкаў мясцовых украінскіх калектываў мастацкай самадзейнасці. З другога пакоя даносіліся гукі украінскай песні. Гурток мастацкай самадзейнасці рыхтаваўся да кастрычніцкай акадэміі.

У бібліятэцы сустрэла мяне вельмі прыемная нечаканасць. Гляджу і вачам сваім не веру. Гэта ж Зіна з Рыбакоў, мая, так сказаць, аднавяскоўка. Зіна закончыла агульнаадукацыйны ліцэй у Міхалове. Яна ўжо 2 гады працуе кіраўніком бібліятэкі ў Банях Мазурскіх. Бібліятэка тут багатая. Налічвае звыш 4000 томаў кніжак. 500 з іх гэта ўкраінскія кніжкі. Ёсць у бібліятэцы і

Калектыў мастацкай самадзейнасці з Бань Мазурскіх.

беларускія кніжкі.

— Я часта ўкраінцам чытаю Кузьму Чорнага, — кажа Зіна. Разумеюць вельмі добра і калі толькі збярэцца тут моладзь дык просяць пачытаць ім па-беларуску.

Зіна гаксама з'яўляецца пастаянным падпісчыкам «Нівы». «Ніва» у яе заўсёды ляжыць на відным месцы. А ўкраінцы, — кажа Зіна, — больш за ўсё любяць восьмую старонку. У нашым народным гумары ёсць шмат супольнага.

У Банях Мазурскіх існуе шасцікласная пачатковая школа з украінскай мовай навучання.

— У наступным годзе, — расказвае кіраўнік школы Марыя Гнацюк, — арганізуем і сёмы клас.

— Скажыце, як выглядае справа ў вашых беларускіх школах з падручнікамі і праграмай навучання? — пацікавілася Марыя Гнацюк.

— Не найлепш, — адказаў я. — Адчуваецца недахоп адпаведных падручнікаў і праграм няма.

— Вось і ў нас гэтак жа, — прагаварыла настаўніца. — А ведаеце, чаму б нам не навязаць цеснай сувязі і супрацоўніцтва паміж нашай украінскай школай і якой-небудзь вашай, беларускай, — прапанавала яна. — Жывем жа ў адным ваяводстве і нічога аб сабе не ведаем. А ёсць жа ў нас столькі супольных клопатаў і недахопаў. Мо' тады мы адзін другому падсказалі б, як вырашыць тую ці іншую справу.

— Добрую справу прапануеце, — сказаў я настаўніцы. — Падскажу я гэта нашым настаўнікам. Несумненна будуць ахвотныя навязаць такое карыснае супрацоўніцтва.

Вечарам я пабываў на кастрычніцкай акадэміі ў Лісах. Украінцы папрасілі мяне расказаць аб жыцці беларусаў, аб дзейнасці нашага таварыства. Я ахвотна гэта зрабіў, за што атрымаў гарачыя апладысменты прысутных. Пасля выступаў гурток мастацкай самадзейнасці. Да гуртка належыць і моладзь і старэйшыя. Ёсць нават і бацькі, у якіх ужо сталыя дзеці.

— Прыгожа спяваюць украінцы, — загаварыў я да Івана Блюса з Ліс, старшыні аддзела УС-ТК ў Банях Мазурскіх.

— І ў вас не горш спяваюць, — адказаў Блюс. — Жонка мая беларуска. З Кленік. Бельскага павета. Дык я ў цесця часта бываю. Ох, і прыгожа спяваюць у Кленіках, — падкрэсліў яшчэ раз Блюс.

На другі дзень пасля акадэміі ў Банях Мазурскіх наладзілі супольную вячэру.

— За нашэ вспульнэ і згоднэ вспужыцe — наздровe! — сказаў падымаючы першую чарку старшыня прэзідыума ГРН Станіслаў Мілеўскі.

— Здоровэнькі булы! — падтрымаў яго, беручы чарку, сакратар Сцяпан Кантралевіч.

— Усяго добрага, — адказаў я, падымаючы сваю чарку.

В. БАРШЧЭЎСКІ

III-ці З'ЕЗД спулдзельцаў Беласточчыны

Памятаю II-гі з'езд нашых спулдзельцаў, які адбыўся ў маі мінулага года. Тады яшчэ выказванні членаў спулдзельняў не былі такімі ўпэўненымі, такімі канкрэтнымі, як на гэтым, III-цім з'ездзе, які адбыўся 15 лістапада ў Беластоку. І гэта не выпадкова. На III-ім з'ездзе спулдзельцы ацэньвалі сваю дзейнасць і дасягненні за мінулы перыяд, у якім адбыліся карэнныя перамены на карысць спулдзельняў прадукцыйных. Перамены гэтыя адбыліся ў выніку канкрэтнай пастановы партыі і НК ЗСЛ у справе развіцця сельскай гаспадаркі. У гэтай пастанове ясна сказана, што асноўная праграмная задача партыі ў вёсцы — гэта сацыялістычная перабудова сельскай гаспадаркі, якая раз і на заўсёды можа пакончыць з класавай раздробленасцю сялянства.

У дакладзе старшыні Ваяводскага саюза РСП Максіма Рудчыка і ў выказваннях дыскутантаў на з'ездзе звярталася шмат увагі на ўсё яшчэ мала актыўную працу ў напрамку арганізацыі новых спулдзельняў прадукцыйных. За час ад II-га з'езду на Беласточчыне арганізавалася толькі 11 новых спулдзельняў прадукцыйных, у тым ліку 6 спулдзельняў арганізавана ў тых вёсках, дзе яны дагэтуль яшчэ не існавалі. За гэты час распушчаны 4 спулдзельні прадукцыйныя, якія не праяўлялі ніякай актыўнасці ў калектыўным гаспадараванні. Зараз на Беласточчыне існуе 25 спулдзельняў прадукцыйных, якія згуртоўваюць 262 сялянскія гаспадаркі, 288 сем'яў і 382 члены. Найбольш спулдзельняў існуе ў павеце Сэйны — 8. Другое месца займае Гайнаўскі павет — 6.

Як бачым, гэта яшчэ невялікая колькасць спулдзельняў, калі браць пад увагу выключна сельскагаспадарчы характар Беласточчыны. У параўнанні, напрыклад, з Познаньскім ваяводствам, дзе ўжо існуе 458 спулдзельняў прадукцыйных, — гэта зусім мала. Таму Беласточчына ў галіне развіцця калектывізацыі знаходзіцца на апошнім месцы ў краіне.

Найлепшай прапагандай за калектывізацыю, — гаварылі дыскутанты, — будуць добрыя вынікі нашай працы, лепшыя ўраджаі на спулдзельчых палях чымсьці ў сялян, якія гаспадараць індывідуальна. А ёсць у нас такія спулдзельні, з якіх сапраўды можна ўзяць прыклад. Сёлета, напрыклад, спулдзельцы Дарожак, Беластоцкага павета, атрымалі ў сярэднім з 1 гектара па 19 цэнтнераў жыта, 18 цэнтнераў аўса і 170 цэнтнераў бульбы. Спулдзельцы Крывой, Бельскага павета, па 17 цэнтнераў жыта з гектара і спулдзельцы Вулькі Нурэцкай, Сямяціцкага павета, па 15 цэнтнераў жыта з гектара. Гэты год зусім не выключны. Вышэй упамянутыя спулдзельні заўсёды атрымоўваюць высокія ўраджаі. І гэта найлепшая прапаганда за калектывізацыю. Мабыць, не выпадкова да гэтых спулдзельняў што год прыступаюць новыя члены. Нажаль, яшчэ не ўсе спулдзельні Беласточчыны атрымоўваюць высокія ўраджаі. І таму на з'ездзе вернута асаблівая ўвага на ўмацаванне існуючых спулдзельняў, на неабходнасць шпарчэйшага развіцця калектыўнай жывёлагадоўлі, і тым самым на змену структуры пасеваў на карысць кармавых і прамысловых раслін.

— Не можа існаваць далей такі факт, — гаварылі на з'ездзе, — што на агульную колькасць 25 спулдзельняў Беласточчыны толькі ў 12 праводзіцца калектыўная жывёлагадоўля. Вельмі моцна крытыкаваліся погляды некаторых спулдзельцаў, што нібы калектыўная жывёлагадоўля зусім не аплачваецца.

Спулдзельцы з Бельшчыны, Гайнаўскага павета, найлепш даказалі беспадстаўнасць такіх меркаванняў. Сёлета з калектыўнай гадоўлі кароў яны атрымалі 5 з паловай тысяч злотых і з гадоўлі свіней — 11 з паловай тысяч злотых чыстага даходу.

На з'ездзе падкрэслівалася вялікае зацікаўленне спулдзельцаў механізацыяй сельскай гаспадаркі. Кожная спулдзельня ўсімі сіламі намагаецца ўсё больш павялічыць колькасць свaіх машын.

Зараз спулдзельцы Беласточчыны маюць 15 трактароў (на 9 больш, чым было ў час II-га з'езду), 2 збожжавыя камбайны, 2 грузавыя машыны, 16 малацільных агрэгатаў і шмат іншых сельскагаспадарчых машын.

— Аднак усё яшчэ ў нас далей не вырашана справа адпаведнага забеспячэння запаснымі часткамі, — гаварыў Аляксандр Вішнеўскі з Дарожак.

— Не могуць жа далей паўтарацца такія выпадкі, каб з-за няхітрага нейкага шворня ці іншай часткі ў час гарачых палявых работ стаяў бяздзейна трактар ці іншая машына, а мы калясілі па ўсёй краіне, шукаючы няшчаснай запчасткі.

З'езд прыняў пастанову, якая накрэслівае канкрэтныя задачы ва ўмацаванні і развіцці спулдзельняў Беласточчыны на бліжэйшы год. В. Б.

КАНФЕРЭНЦЫЯ НАСТАЎНІКАЎ САКОЛЬШЧЫНЫ

Інспектарат Асветы ў Саколцы склікаў на дзень 31 кастрычніка г. г. павятовую канферэнцыю настаўнікаў беларускай мовы. Зацікаўленне канферэнцыяй было на столькі вялікім, што прыбылі на яе ўсе запрошаныя Інспектарам настаўнікі.

На канферэнцыю прыбылі з Беластока прадстаўнік Куратарыі, візітатар беларускіх школ Ян Канапелька, сакратар Галоўнага Праўлення БГКТ Віктар Швед і старшыня Асветнай камісіі пры ГП БГКТ Мікола Лебядзінскі.

Адчыняючы канферэнцыю, інспектар асветы ў Саколцы грам. Ластаўскі паінфармаваў прысутных, што ў сучасны момант у Сакольскім павеце існуе 14 пачатковых школ з беларускай мовай як прадметам. Ствараюцца магчымасці ўвядзення навучання беларускай мовы ў школе ў Крынках.

Сакратар ГП БГКТ Віктар Швед у сваёй прамове звярнуўся да настаўнікаў, каб яны шырэй уключаліся ў працу Таварыства, арганізуючы ў першую чаргу культурнае жыццё ў сваёй вёсцы.

Многія настаўнікі Сакольшчыны даўно ўжо займаюцца культурнай працай, з'яўляючыся кіраўнікамі мастацкіх калектываў. Забіраючы голас у дыскусіі Генавефа Абухоўская, настаўніца школы ў Лешчанай, адзначае, што яна кіруе драмгуртком, членамі якога з'яўляецца дарослая моладзь і нават старэйшыя. Беларускі рэпертуар драмгуртка прывівае насельніцтву вёскі любоў да сваёй роднай мовы і падымае аўтарытэт беларускай мовы ў школе. Дзеці ахвотна ходзяць на ўрокі беларускай мовы, а іх колькасць з кожным днём павялічваецца. Усяго толькі двое дзяцей у школе ў сучасны момант не вывучае беларускую мову.

Настаўніца Зоя Цілюлька ў Сухенічах арганізавала сярод школьнай моладзі драмгурток і хор, які налічвае 30 асоб. Культурная праца ў школе заахвочвае дзяцей вывучаць беларускую мову.

Рэгіна Талярчык, настаўніца школы ў Горцы, арганізавала ў гэтым годзе навучанне ў школе беларускай мовы. Непасрэдныя штодзённыя кантакты з бацькамі, а таксама цікавае вядзенне ўрокаў беларускай мовы садзейнічала таму, што калі на пачатак было толькі сямёра дзяцей, якія навучаліся беларускай мове, то ў сучасны момант лік іх падвоіўся.

Надта добра выглядала навучанне беларускай мовы ў школе ў Гуранах. На ўрокі беларускай мовы хадзілі ўсе дзеці. Гэта было заслугай кіраўніка школы Язэпа Субеты. Аднак у апошні час, калі пасяліўся ў вёсцы рэпатрыянт нейкі Баравік, нягледзячы на тое, што ў хаце цэлая сям'я карыстаецца выключна беларускай мовай, ён не толькі не дазволіў сваім дзецям хадзіць на ўрокі беларускай мовы, але распачаў агітацыю сярод бацькоў, каб не пасылалі сваіх дзяцей на беларускую мову. Гэтая агітацыя дала ўжо пэўныя вынікі. Некаторыя бацькі забараняюць ужо сваім дзецям хадзіць на ўрокі беларускай мовы.

У дыскусіі выступілі амаль усе настаўнікі, якія дзяліліся сваімі цяжкасцямі і дасягненнямі ў працы. Канферэнцыя настаўнікаў беларускіх школ была надта цікавая, карысная і патрэбная. Падобныя канферэнцыі маюць адбыцца ва ўсіх паветах, у якіх існуюць беларускія школы.

Пасля заканчэння канферэнцыі па просьбе прысутных Віктар Швед чытаў свае вершы, якія прымаліся надта горача. Многія настаўнікі запрашалі Віктара Шведа на аўтарскія сустрэчы з моладдзю сваіх школ.

В. Ш.

Лапці. Якуб Анхімюк. Адрынкі, Гайнаўскі пав. (з выстаўкі народнай творчасці ў Беластоку)

КАЛІ ЗА ПРАЦУ ВОЗЬМУЦЦА ЖАНЧЫНЫ

(Працяг са стар. 1)

лі рацыянальны корм. Маюць цяпер з іх вялікія даходы. Гурток вясковых гаспадынь арганізоўваў частыя сустрэчы з сельскагаспадарчымі спецыялістамі, якія навучылі як трэба адкормліваць свіней, як гадаваць цялят, як навесці парадак у пограбе, як у ім перахоўваць яблыкі, варэнне і г. д.

Вялікай папулярнасцю у Ольшы карыстаўся кулінарны курс. Жанчыны навучыліся смачна гатаваць страву, навучыліся пячы смачныя пірагі, рабіць торты, варэнне, а таксама смачныя фруктовыя сокі і віна.

Жанчыны з Ольшы пачалі гарнуцца і да кніжкі, зацікавіліся навейшай агратэхнікай і заатэхнікай. Вось таму яшчэ да канца гэтага года яны вырашылі арганізаваць у сябе сельскагаспадарчую бібліятэку. Пастанавілі таксама арганізаваць у сваёй вёсцы школу здароўя, дзе працаўнікі павятовага аддзела аховы здароўя з Дубровы будуць чытаць лекцыі. Тэматыка лекцый даволі цікавая, а менавіта «асабістая гігіена», «санітарная дапамога падчас няшчасных выпадкаў», «як выхоўваць дзяцей», «свядомае мацярынства» і г. д.

Ольшанскія жанчыны ўзяліся за працу, узяліся за культуру. Яны нават сваіх мужоў неаднойчы застаўляюць чытаць сельскагаспадарчыя брашуры і часопісы. Больш таго, яны не дазваляюць сеяць рукамі, не дазваляюць каб засталася на зіму незаворанай пожня. Адным словам, гурток вясковых гаспадынь у Ольшы ў поўным росквіце сваёй дзейнасці.

Нядрэнна працуюць гурткі вясковых гаспадынь і ў іншых вёсках.

У Рэшкаўцах гурток звярнуў асноўную ўвагу на чысціню і парадак у хатах, на панадворках, а таксама на асабістую гігіену. Арганізаваны тут конкурс чысціні. Паклікана камісія да праверкі чысціні, якая хадзіла па хатах і на працягу некалькіх месяцаў кантралявала, як спраўляюцца жанчыны з узятымі на сябе абавязкамі. Нават гарачым летам, падчас палявых работ, жанчыны ў Рэшкаўцах па 2—3 разы ў тыдзень мылі падлогі і старанна выціралі пыл у хаце. Самі таксама імкнуліся быць чыстымі.

Гурток сялянскіх жанчын у Ліпску мае вялікія дасягненні ў другой галіне, а менавіта, ва ўсю шыр разгортваюць мастацкую самадзейнасць. На сцэне ў Ліпску выступаюць не толькі дзяўчаты, але і старэйшыя жанчыны. Так напрыклад, Апаліна Шэпіла мае больш 50 гадоў. А яна адна з лепшых спевакоў харавога гуртка. Яна заўсёды ахвотна выступае з частушкамі.

Апрача мастацкай самадзейнасці ліпскія жанчыны арганізуюць кулінарныя курсы, а таксама курс крою і шыцця, якія карыстаюцца там вялікай папулярнасцю. Уменне добра гатаваць, а таксама пашыць неабходныя для дзяцей рэчы з'яўляецца ў жыцці немалаважнай справай.

Такім чынам, гурткі сялянскіх жанчын на Дуброўшчыне робяць шмат добрага і карыснага, павышаючы гэтым самым культуру нашага быту.

М. ХМЯЛЕЎСКІ

Аляксей Карпюк

У МАЛАДЫЯ ГАДЫ

Стася адносілася аднолькава да ўсіх — стрымана ветліва і, здавалася, нікому не намервалася даць найбольшы кавалачак свайго сэрца. А ў групе былі бывалыя сэрцаеды. Ды ў кожнага з іх былі свае балельшчыкі. І як гэтыя балельшчыкі ні стараліся падглядзець хоць які-небудзь рэзультат, Стася была цвёрдая, як алмазік. І гэта вельмі ж інтрыгавала партызан. Бо ах як хочацца таго, чаго нельга атрымаць!..

Крыху інакш радыстка адносілася да мяне. Яна гадзінамі ўмудралася са мной не гаварыць, не глядзець у мой бок — так зацялася за абразу на аэрадроме! Не менш за хлопцаў быў зацікаўлены і я. Сэрца камандзіра таксама не каменнае, а Стася была абаяльнай дзяўчынай. Гордасць не дазваляла мне набівацца са сваімі ўслугамі, бо выглядала б, што я выкарыстоўваю службовае становішча. Ды пасля сцэны на аэрадроме мне было брыдка перад ёю. І са Стасяй я не гаварыў.

Заставалася зусім блізка да лагера. Мы набліжаліся да крыніц. Іх, праклятых, нават адзначылі на вайсковых картах. Крыніцы гэтыя перасякалі балоты ў некалькіх месцах. З крыніц зімой валіла пара, а народнае павер'е сцвярджала, што там зімуюць лебедзі. Калі б крыніцы замерзлі, мы прайшлі б ў лагер на поўдня раней. Усім так апастылеў халад, што мы згадзіліся б прайсці скрозь агонь, абы хутчэй дабрацца да цёплых зямлянак. Я па-

слаў на балота разведчыкаў, а сам павёў групу на знаёмы хутар.

Пад канец пахода спыніліся мы ў хаце.

Дыхнуўшы жылым паветрам, партызаны павесялелі і голасна загаварылі. А, перакусіўшы, слухаючы дзядзьку — гаспадара дому — некаторыя пачалі засынаць. Барадаты стары, памятаю, апавядаў тады, як у іхняй мясцовасці яшчэ ў 1863 годзе польскі паўстанец уцякаў ад царскіх войск і залез у дупло дуба. Там паўстанца казалі і застрэлілі.

Словы дзеда да мяне даходзілі нібы праз сон. Я быў цалкам заняты радысткай. Яна перад печчу моўчкі пераабувала валёнак, строга па інструкцыі трымаючы паміж каленяў аўтамат. Я на яе паўзіраўся і параўнаў з Крысяй. Мне захацелася з ёю загаварыць. Але гэта было не простае жаданне пагутарыць з чалавекам ад няма чаго рабіць. Бывала, у тыя суровыя дні яшчэ не паспею праснуцца а ў думках — Стася. Забыўся і пра небяспеку, якая падсцерагала пад кожным кустом. І асцярожна, цярпліва я даўно вартаваў выпадку з ёю загаварыць. І вось, нарэшце, гэтая хвіліна надыйшла.

— Вазьміце і вытрыце, бо адразу змакрэе! — сказаў я, падаючы анучку.

Дзяўчына анучку ўзяла, падзякавала, абыякава выцерла спатнелы аўтамат, але маўчала.

Тады я ўспомніў, што яе імя Стася, замест «малако» і «званіць» гаворыць «моо́ко» і «дзваніць». Я дайшоў да сэнсу слоў дзеда. Падумаў, што палякі ў часы небяспекі вельмі салідарныя, добрыя майстры рабіць паўстанні і наўрад хто лепш за іх умее канспіравацца. З пашанай, каб выказаць сваё спачуванне і вінаватасць, я спытаўся:

— Вы — полька?

Ды не спрыяльны час я выбраў для знаёмства. Чатыры дні пераходу на такім холадзе было занадта гэтаму дзіцяці. Нервы яе здалі, яна была раздражонай. Звычайную маю дабразычлівую цікаўнасць і спробу згладзіць сваю віну дзяўчына прыняла за абразу. Радыстка з непрыязнай гордасцю, на якую толькі была здольная гэтая прадстаўнічка польскай нацыі, успыхнула:

— Чаго вы дзівіцеся?... Два генералы Парыжскай Камуны, Дзяржынскі былі таксама палякамі! А мой тата — член ЦК польскай кампартыі, загінуў у Гішпаніі...

І Стася, відаць, ад стомы ды ад таго, што сярод чужых людзей, а яшчэ, што партызанскае жыццё не такое, якое сабе ўяўляла, расплакалася. Партызаны сціхлі, перавялі на яе позірк. Хлопцы паўзіраліся на мяне з дакорам.

У хату ўвайшлі разведчыкі.

— Камандзір, крыніцы не замерзлі! — далажыў адзін з іх.

— От, чорт!.. — вылаяліся ў хаце.

Некаторыя партызаны толькі ўздыхалі і вымоўна апусцілі вочы ў зямлю: яны б перайшлі і ўброд, каб не радыстка!

Я вачыма зняў з дзяўчыны кажушок і ўжо бачыў, як Стася вылазіць з ледзяной тоні ў прыліплай, пацямнелай ад вады гімнасцёрцы; відочная кожная складачка яе цела, як панцырак змярзаецца яе вопратка. «Не, яна гэтага не вытрымае!» — вырашыў я. Але мне ў галаву прыйшоў выхад. Я загадаў:

— Усё роўна пойдзем бродам. Пад'ём!

На балоце партызаны выламалі альховыя тычкі, паздымалі верхнюю вопратку і ўлезлі па пахі ў ваду.

(Працяг будзе)

ЯК АДБЫВАЕЦЦА ШЛЮБ.

Кург — раён штата Майсур у Індыі

Кургі — індуісты. Ды яны даволі абыякава адносяцца да запаведзяў сваёй рэлігіі. Браманы — іхнія свяшчэннікі, не карыстаюцца ў іх вялікай павагай. Нават жаніцьба абыходзіцца без умяшання рэлігіі. Калі двое маладых людзей пастанаўляюць пажаніцца, яны звяртаюцца з просьбай да некалькіх старцаў з іх вёскі, каб тыя былі сведкамі іх заручын. Пасля гэтага яны чакаюць дня, які, як прадказаў вясковы астралог, найбольш падыходзіць для шлюбнай цырымоніі.

Наогул шлюб адбываецца ў красавіку і маі, бо ў гэтыя месяцы мала гаспадарчых прац. Пэўным днём жаніх у суправаджэнні сваіх блізкіх сяброў ідзе да дому сваёй выбранніцы. Ды перад тым, як пераступіць парог хаты нарачонай, яе сваякі прымушаюць маладога даказаць сваю фізічную сілу. Ён павінен адным ударам нажа разрубаць тоўстую пальмавую галіну. Дапускаюцца тры спробы. Пераважна гэтае выпрабаванне канчаецца ўдачай. Бо ж малады доўгі час да шлюбу практыкаваўся, каб у дзень свайго шлюбу не зганьбіць сябе перад нарачонай. Як і ўсе шлюбы ва ўсім свеце, шлюб у кургаў заканчваецца агульнай гасцінай.

РАЗВОД

Калі шлюб аказваецца няўдалым і супругі хочуць развесціся, ім ні ў каго не трэба прасіць на гэта згоды. Ні бог, ні закон не могуць перашкодзіць ім разыйсціся. Старцы, якія былі іх сведкамі дзеляць дабро паміж мужам і жонкай. Ды наогул разводы ў кургаў здараюцца рэдка.

РАЎНАПРАЎЕ

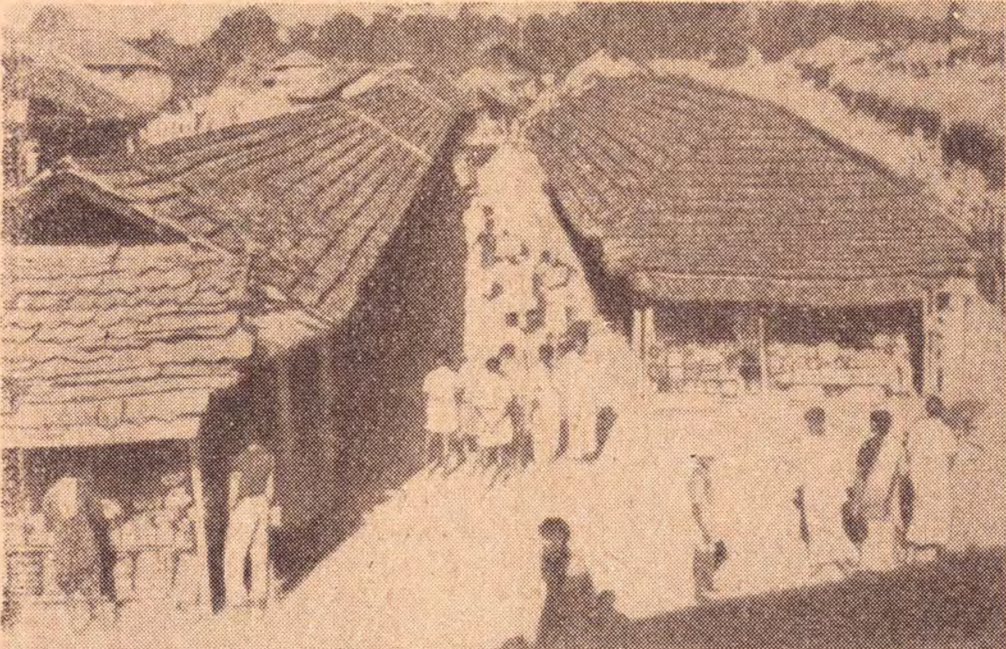
Кургскія жанчыны карыстаюцца поўным раўнапраўем з мужчынамі. Сярод жанчын маладога пакалення некаторыя маюць універсітэцкую адукацыю і займаюць высокія дзяржаўныя становішчы.

У ГОНАР СЫНА.

У гарах Курга эха часта разносіць гук гарматнага стрэлу. Гэты стрэл абвяшчае ўсім жыхарам радасную падзею: у адной з кургскіх сямей нарадзіўся сын. Нованароджанаму кладуць у рукі маленькі лук са стралой.

ВЫГЛЯД ХАТ

Свае хаты кургі будуюць з цэглы і дрэва і пакрываюць чарапіцай. Два разы ў год абавязкова беляць сцены. Калі ўваходзіш у сярэдзіну хаты, забываеш, што знаходзішся ў Азіі. Уся мэбля — ложкі, сталы, крэслы — зроблена на ўзор еўрапейскіх. Кургі любяць кветкі і хаты іх проста тонуць у іх. Кургі вельмі гасцінныя Кожнага свайго госця яны абавязкова частуюць шклянкай пахучай кавы.

Вёска кургаў

Кургскі транспарт.

ПРАФЕСІЯ

Кургі займаюцца земляробствам, паляваннем і лясным промыслам. Яны вывозяць за граніцу каштоўныя пароды дрэў: чорнае дрэва, сандалавае і тыкавае. Апошняе надта цэніцца ў караблебудаўніцтве. Галоўнай «механічнай» сілай у транспарце ўсё яшчэ з'яўляюцца сланы.

СВЯТА ЎРАДЖАЮ

У канцы лістапада або ў пачатку снежня паспявае рыс. У гонар гэтай падзеі кургі адзначаюць свята першых плёнаў — Хуццеры. На світанні ўся вёска ідзе на рысавае поле. Адзін з маладых кургаў трымае ў руках востры серп.

Яму вяскоўцы даверылі адкрыць збор ураджаю. Першыя прыгаршні рысу ён кідае ў бамбуковую бутэльку з параным малаком. Гэта сімвал вечнага ўраджаю.

Увечары моладзь танцуе. Танцы ў кургаў надта ваяўнічыя.

КУЛЬТ ПРОДКАЎ

Кургі пакланяюцца продкам. І вераць, што духі памерпшых з'яўляюцца прычынай усіх няшчасцяў, якія могуць прыйсці на жывых. Каб адхіліць іх, трэба задабрыць продкаў. У двары кожнага кургскага дома знаходзіцца пляц, на якім стаяць каменныя фігуры продкаў. На гэтай платформе некалькі разоў у год кургі складаюць продкам ахвяры.

АСВЕТА

У апошнія гады ў кургаў узмацнілася цяга да асветы. Многія вёскі за свой кошт будуюць школы і ўтрымліваюць настаўнікаў. Амаль у кожнай вёсцы ёсць медпункты і спартыўныя пляцоўкі.

«Ciemności i światło» К. Філіповіч. Стар. 160, цана 12 зл.

Аўтар у сваіх апавяданнях закрануў шмат жыццёвых праблем псіхалагічна - маральнага характару. Апавяданні жыва і цікава напісаны, вельмі лёгка чытаюцца. (мб)

ДРЭВА-КАРОВА

У некаторых раёнах басейна Амазонкі не хапае мясцовых прадуктаў харчавання. Непраходную гушчу лясоў цяжка замяніць на палі і пасбішчы. І вось нядаўна вучоныя выступілі з прапановай узбагаціць ежу лясных жыхароў малаком. Важна тое, што, каб атрымаць малако ў вышэй указаным месцы, не трэба разводзіць кароў: даволі ўзяць вядро, нож і пайсці ў лес. Справа ў тым, што ў басейне Амазонкі расце дрэва, якое мясцовыя жыхары называюць «сарвейра» — «сыска». Трэба толькі надрэзаць дрэва нажом, як з яго брызнуць струйкі густога белаватага соку. Па смаку сок вельмі падобны да кароўяга малака. Аднак сок мае гаркаваты прысмак і з-за гэтага лічыўся дагэтуль ядавітым і ў ежы не ўжываўся.

Аналіз соку сарвейры паказаў, што ён і па хімічнаму складу вельмі падобны з малаком каровы. Калі сок разбавіць вадой і закіпяціць, непрыемны гаркаваты смак знікае і сок робіцца прыгодным да ежы.

Кожнае дрэва карова можа даць 2—4 літры малака за адзін «удой».

У вельмі даўнія часы ў беларусаў узнік адзін надта цікавы і нават смешны для нас абрад — к у в а д а. Кувада мела месца пры нараджэнні.

Заключаўся гэты абрад у тым, што калі жанчына нараджала, а пры гэтым, вядома, мучылася і часта крычала, то яе муж лажыўся побач з ёй і рабіў усё тое, што і жонка. Ён таксама крычаў і «мучыўся». Гэтым ён як бы хацеў сказаць, што частку яе боляў прымае на сябе, памагае ёй у цяжкай гадзіне. Народныя пагаворкі зрэшты сцвярджаюць, што бяду лягчэй пераносіць удваіх, чым адной.

Кандрат Крапіва напісаў на тэму гэтага абрада байку «Кувада».

Паміж балот Мазырскага Палесся,
Дзе ішчэ не так даўно «лясун гайсаў па лесе».
Ды забабоны плавалі на чоўне,
Дзе звычаяў дагістарычных схоўня
Была аж да часоў савецкае улады, —
Там знойдзен выпадак кувады.
Расказваюць пра гэта нашы краязнаўцы:
Бывала там, калі раджаць Жанчыне давядзецца.
Дык Чалавек яе кладзецца
Таксама з ёй на лаўцы.
Ён хоча працу падзяліць,
Ён хоча аблягчыць пакуты,
Дык і жывот яго баліць,
І схваткі штомінуты.
Свой абавязак маткі ціха
Выконвае Жанчына-парадзіха,
Хоць і цярпіць вялізарныя мукі,
А ён, «няшчасны», ломіць рукі.
Калі глядзець — сапраўды Дзядзьку крута:
То скурчыцца, то выцягнецца прутам
Ды пачынае лбом аб сцену біцца
Крычыць: — Бабулечка, — жывот!
Зязюлька, — паясніца! —
Аж з твару зменіцца і з голасу спадзе,
Пакуль малое Жонка прывядзе.

Як жыць, каб здаровым быць.

ЧЫСТАЕ ПАВЕТРА

Усё жыццё мы дыхаем паветрам і ведаем, што без паветра нельга жыць. Але паветра не ўсюды аднолькавае. Чыстае, здаровае паветра ёсць на вёсцы — на полі, у лесе, гарах, над морам. А ў закрытых не праветраных хатах паветра куды горшае, бо забруджанае.

Як забруджаецца паветра?

Паветра — гэта сумесь газау: кіслароду і азоту (1/5 кіслароду, 4/5 азоту). Мы дыхаем кіслародам які знаходзіцца ў паветры.

Выдыхаем непатрэбны газ — двуокісь вугалю — па-народнаму чад. Паветра, у якім назбіраецца многа гэтага газу, шкоднае для здароўя. Гэты газ атручвае наш арганізм — нам пачынае балець галава, трэціцца апетыт, сілы і г. д.

Таму трэба праветрываць жыллё, дбаць, каб паветра ў ім было заўсёдь свежым, як найбольш наближалася да паветра на двары.

Паветра ў нашых хатах не павінна мець пылу і пахаў, якія ўзнікаюць пры сціркы бялізны.

У кожным жыллі, дзе жыве большая колькасць асоб, паветра забруджваецца асабліва хутка.

Таму трэба праветрываць жыллё часта летам і зімою. Сон будзе здаровым і карысным толькі ў добра праветраным пакоі. Пры цёплым надвор'і пажадана спаць пры адчыненым акне.

Першыя ў Гайнаўскім павеце.

СЕЛЬГАСГУРТОК ў ЧЫЖАХ УВАХОДЗІЦЬ У ЭТАП МЕХАНІЗАЦЫІ СВАІХ ГАСПАДАРАК.

Як першыя ў Гайнаўскім павеце члены сельскагаспадарчага гуртка ў Чыжах купілі абмалотачны агрэгат, электрарухавік, трактар «Зэтар», аўтапрыцэп і трактарны плуг.

Гэтыя машыны найбольш неабходныя ў гаспадарках членаў сельгасгуртка. Карыстаючыся добрым надвор'ем, трактар зможа выканаць частку ворыва, зімой будзе працаваць у якасці транспарта, а малатарня выкарыстаецца да абмалотаў, таму што толькі 40 працэнтаў сялян вымалаціла да гэтага часу збожжа.

Першыя машыны, якія купілі ў апошні час сяляне з Чыжоў, безумоўна, не заспакояць патрэб вёскі, аднак будуць садзейнічаць ўзросту ўраджайнасці гаспадарак членаў сельгасгуртка.

Да пакупкі машын прыступіла 10 членаў сельгасгуртка, якія маюць 56 гектараў зямлі. Уся вёска Чыжы налічвае 180 гаспадарак з 1800 гектарамі зямлі. Фонд развіцця сельскай гаспадаркі ў бягучым годзе складзе суму 101 тыс. злотых, а на працягу 7 год складзе 1 млн 800 тыс. злотых. Хачу адзначыць, што Чыжы распараджаюцца найбольшым фондам развіцця сельскай гаспадаркі на тэрыторыі Гайнаўскага павета. Планы членаў сельгасгуртка не зводзяцца толькі да пакупкі гэтых машын, а ідуць значна далей і колькасць машын будзе павялічвацца да часу, пакуль не забяспечацца патрэбы ўсёй вёскі. Для поўнага забеспячэння гэтых патрэб неабходна аж 8 камплектаў машын. І гэтыя машыны павінны быць у сялян, і чым хутчэй, тым большая карысць для вёскі. Члены сельгасгуртка пакладаюць вялікія надзеі на машыны. Член сельгасгуртка грамадзянін Саўчук плануе прадаць каня, а на яго месца купіць карову, таму што на яго 3 гектарах конь з'ядае ўсю прадукцыю гаспадаркі, як гаворыць Саўчук.

Падобна плануюць і іншыя члены сельгасгуртка. На сходзе, на якім прынялі пастанову купіць машыны, члены сельгасгуртка шмат часу прысвяцілі пытанню адпаведнай апекі і кансервацыі машын, а таксама справе, каму даверыць абслугоўванне машын.

У Чыжах 4 трактарысты Апеку над машынамі сельгасгурток даверыў найлепшаму, які цешыцца апініяй добрага спецыяліста, Васілю Кіндзюку. Работы для трактара, хоць бы і ў транспарце, заўсёды хопіць, ён нават не зможа яе поўнасцю выканаць.

Першы сельгасгурток ў Гайнаўскім павеце мае машыны.

Пытанне пакупкі машын абмяркоўваюць і другія гурткі, збіраючы адначасова ўклады, якія павінны скласці 25 працэнтаў вартасці машын.

Карацей кажучы, машыны пачынаюць заваёўваць гайнаўскую вёску.

ГАПУНІК МІКАЛАЙ
Гайнаўка

Лiст у рэдакцыю.

Калі ідзеш з боку Літвінавіч да Клюкавіцкага ГС ці ПГРН, гэта значыць да самага цэнтра вёскі, дык проста адна любата. У гэтай частцы вёскі прыгожая брукаваная вуліца, парадак. Але калі мінеш краму ГС і накіруешся на ўсход у напрамку вёскі Вычулкі, дык трымайся, добры чалавеча. Табе прыдзецца ісці па дарозе, выбрукаванай яшчэ за прапрадзеда, аб якой людзі гавораць, што сам чорт паламае там ногі, а пра людзей, дык гаварыць не прыходзіцца. Калі працаўнікі з павета едуць аўтамашынай да Вычулак, дык на гэтым адрэзку Клюкавіцкай вуліцы, перастаюць размаўляць. Гавораць у нас, што трымай тут язык за зубамі, а то адкусіш на выбоінах. Гэтай парадай і карыстаюцца працаўнікі павятовых устаноў, каб выпадкам што дрэннага не сталася.

Але чаму так рэзка адрозніваецца заходняя частка вёскі ад усходняй. Таксама ідзе тут тэлефонная і электрычная лініі, ёсць таксама вулічнае асвятленне, толькі надта занядбанае. З 10 вулічных лямп дзве зусім не свецяцца. ПГРН зусім не звяртае на гэта ўвагі. Ці ж жыхары ўсходняй часткі вёскі зрабілі што-небудзь дрэннае для праўлення дарог? Час ужо, каб гэтыя непаладкі былі ліквідаваны, каб людзі не ламалі калёсы, а працаўнікі ПРН з Сямяціч не баяліся ехаць па гэтай дарозе.

Мы жыхары ўсходняй часткі Клюкавіч, актыўна дапаможам у гэтым. К. К.

Хто дапаможа няшчаснай дзяўчынцы.

Олі Нічыпарук з Залешан, Гайнаўскага павета, усяго 8 год. Здавалася б, што можа ведаць дзіця такога ўзросту аб няшчасці.

Оля пазнала ўсю яго горач. Маючы 3 гады, Оля захварэла на дзіцячы параліч (Гайнэ Мэдыну). Пасля гэтай страшнай хваробы ў маленькай Олі засталася безуладнай ножка. Цяпер Олі, як 8-мігадовай дзяўчынцы, ужо другі год трэба хадзіць у школу. Але яна, хоць вельмі здольная дзяўчынка і надта хоча зучыцца, не ходзіць у школу. Пачатковая школа тут недалёка. У Саках. Усяго за 2 кіламетры ад Залешан. Але Оля зусім не можа хадзіць. Дык як жа ёй ісці аж за 2 кіламетры ў школу? І маленькай Олі пагражае другое калецтва — непісьменнасць.

Скажаце, ў чым жа справа. Можна ж Олю выслаць у спецыяльную школу. Ёсць жа ў нас такія школы.

Оліна мама — Ніна ўжо некалькі разоў звярталася ў Інспектарат асветы ў Гайнаўцы з просьбай, каб дапамаглі Олі вучыцца. Але заўсёды ёй адказвалі, «пакуль што няма месца ў спецыяльных школах». І сапраўды, са спецыяльнымі школамі не найлепш у нас. Справа ў тым, што яны перапоўнены. Ёсць, напрыклад, такая школа ў Алецку. Але ўжо даўжэйшы час няма ў ёй ніводнага вольнага месца. Ёсць такія школы ў другіх ваяводствах. Але і яны перапоўнены.

— Справа забеспячэння адукацыі пакрыўджаных лёсам дзяцей вырасла ў нас сапраўды да вялікай праблемы, — сказалі мне ў інспектараце асветы ў Гайнаўцы.

— Якое ж тады выйсце з гэтай сітуацыі? — спытаў я.

— Ёсць месцы ў дзіцячых дамах, — адказалі мне. — Мы ўжо шмат сялянскіх дзяцей накіравалі туды.

Аказваецца, што ўсё ж такі ёсць выйсце. Не зразумела тады, чаму інспектарат асветы ўжо некалькі разоў усё з нічым адпраўляе Ніну Нічыпарук. Чаму не растлумачыць ёй канкрэтна, як выглядае сітуацыя і не дапамагчы змясціць няшчасную дзяўчынку ў дзіцячы дом, дзе яна магла б вучыцца? Такім абыякавым падыходам ствараецца толькі зусім неправільнае і непатрэбнае ўражанне сярод людзей. (вб)

ХРОНІКА БГКТ

11.XI. 1959 г. у святліцы прадпрыемства гарадскога будаўніцтва ў Беластоку адбыўся даклад сакратара ГП БГКТ Віктара Шведа, прысвечаны 42-ой гадавіне Кастрычніцкай рэвалюцыі. Пасля даклада дэманстраваўся савецкі каляровы фільм «Партызанская іскра». Прысутнічала каля 200 асоб.

14. XI. 1959 г. у Навасадах (Гайнаўскі павет) адбылася ў вясковай святліцы аўтарская сустрэча. Свае вершы чытаў Віктар Швед. Зацікаўленне вечарынай было вялікае. Выступаў таксама мясцовы танцавальны гурток. На вечарыне прысутнічаў таксама пасол у Сейм Макар Дземяновіч.

15.XI.1959 г. у Нурцы і Мілейчыцах (Сямяціцкі пав.) выступіў калектыў песні і танца пры ГП БГКТ.

Канцэрты нашага калектыва сустрэліся з гарачым прыёмам насельніцтва. На адным як і на другім канцэрце глядзельныя залы былі перапоўнены.

3000 кніжак для беластоцкага аддзела БГКТ

Днямі, Ваяводская Камендантура грамадзянскай міліцыі ў Беластоку перадала гарадскому аддзелу нашага таварыства 3000 кніжак з галіны мастацкай і палітычнай літаратуры. Частку гэтых кніжак Гарадскі аддзел намераны перадаць павятовым аддзелам.

Гэты каштоўны падарунак МО значна павялічыць бібліятэкі Таварыства і зробіць іх больш разнастайнымі.

Варта адзначыць, што большасць кніг, гэта пераклады з савецкай літаратуры.

КАЛЯНДАР

Ужо ў першых днях снежня выйдзе з друку «Беларускі каляндар» на 1960 год.

Паведамляем нашых чытачоў, што ўжо прымаюцца заяўкі на новы каляндар (групова і індывідуальна).

Кошт «Каляндара» з перасылкай 6 зл.

Заяўкі і грошы трэба кіраваць на адрас: Zarząd Główny Białoruskiego Towarzystwa Społeczno - Kulturalnego. Białystok, ul. M. C. Skłodowskiej 7.

Прадае клуню

Гр. Язэп Сенік з Бельска, вул. Аграрная 7, просіць нас паведаміць чытачоў, што мае на продаж клуню размерам 11x7 метраў. Бліжэйшыя інфармацыі на месцы. (мб)

ФОНД НА БУДОВУ ШКОЛ 1000-ГОДДЗЯ

Шматлікія грамады і паасобныя вёскі ў Сямяціцкім павеце добра ўплачваюць свае належнасці на будову школ-помнікаў 1000-годдзя Польскай дзяржавы. Грамада Бацікі Сярэднія з належнай ёй сумы ўплаціла ўжо каля 90 працэнтаў, а вёска Славічын вывязалася ўжо ў 98 прац. Сакрэт гэтага поспеху ляжыць у тым, што солтыс і радныя жывуць гэтай справай штодзень. (мх)

ДАРОЖНАЯ ДРУЖЫНА

Дарожную дружыну, якую ўзначальвае Васіль Янюк, добра ведаюць у вёсках Гайнаўшчыны. Яна ў шматлікіх вёсках укладала брук, між іншым у Падрэчанах, Чыжах, Хітруй, Новаберазове і іншых вёсках. Людзі адносяцца да членаў дружыны з павражаннем.
Х. Р.

ЗМЯНЯЮЦЦА НАШЫЯ ВЁСКІ.

Змяняюцца з кожным годам нашыя вёскі. Электрыфікацыя і радыёфікацыя робіць жыццё больш культурным. Многія вёскі не толькі заўкладалі брук на вуліцах, але і паўкладалі тратуары. І на Дубровушчыне многія вёскі упадабняюцца да вуліц гарадоў. Напрыклад, вёскі Багны і Гродзіск і радыёфікаваны і электрыфікаваны і маюць добраўпарадкаваныя тратуары.

„NIWA"

Organ ZG BSTK. Adres ZG BSTK: Białystok M. C. Skłodowskiej 1 tel 54-14.

Redaguje Kolegium. Adres redakcji: Białystok ul. Wesołowskiego 1, tel. centr. 37-41, red. naczelny i sekretariat 25-89.

Wydawca Białostockie Wydawnictwo Prasowe RSW „Prasa".

Warunki prenumeraty w Polsce: miesięcznie — 2.40 zł. kwartalnie — 7.20 zł. półrocznie — 14.40 zł. rocznie — 28.80 zł.

Wpłaty kierować na PKO 12-6-1312 w Białymstoku dla PUPiK „Ruch". Na odwrocie należy zaznaczyć na jaki adres dokonano wpłaty i podać tytuł pisma.

Prenumeratę na „Niwę" przyjmują również wszystkie urzędy pocztowe i listonosze w całym kraju. Cena prenumeraty za granicą: kwartalnie — 10.15 zł. półrocznie — 20.30 zł. i rocznie — 40.60 zł. Należność na prenumeratę za granicą wpłacać na konto — PKO 1-6-100024 PKWZ „Ruch" Warszawa.

Zamówienie na „Niwę" z krajów europejskich tak i zamorskich (z wyjątkiem krajów demokracji ludowej) należy kierować pod adresem CHZ „ARS POLONA" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi $ 4.16.

Nkł [illegible] [illegible] P-3

Сама садзік я садзіла,
Сама буду паліваць....

Я ніччэ нікомі так позна не вярталася дамоў...

Без слоў.

СВАТЫ

Адзін юнак сватаўся да дочак багацейшага мужыка.

— Перш, чымсьці вы пачнеце выбіраць, — напамянуў мужык, — я вымушаны сказаць, сколькі злотых кожная дачка атрымае ў пасагу. Галя, якой сорак адзін год — атрымае дзве тысячы злотых, Люба мае трыццаць — атрымае тысячу злотых, а Аня, якой толькі восемнаццаць год — атрымае дзвесце злотых. А цяпер выбірайце.

Жаніх, падумаўшы, запытаў:

— А ці няма ў вас дачкі, якой было б прыблізна гадоў з семдзесят пяць?

З.

ХУТЧЭЙ Я...

Самым лепшым, у праграме невялікага перасоўнага цырка, быў нумар з удзелам старога знясіленага ільва. Нумар паказваў дырэктар цырка. Пасля прадстаўлення адзін з гледачоў запытаў у дырэктара.

— І вы не баіцеся, што леў можа вас з'есці?

— Нікольк. Калі справы пойдуць гэтак жа як цяпер, дык хутчэй з'ем яго я, — адказаў дырэктар.

На сакрэту

ДУМКІ ЖАНЧЫНЫ.

(па матывах народных прыказак)

Агонь — не неба; муж — не іголка — нікуды не дзенецца.

Баба з калёс — калёсам лягчэй, муж у камандзіроўку — на душы весялей.

Не быць мне дзеўкай, але і не быць майму мужу маім начальнікам.

Сонца ўсіх не абагрэе, муж не ўсё ўбачыць.

І козы сыты і сена цэла, і муж не ведае.

Ён у мяне зух лавіць мух, на іншыя справы не мае ўпраўы.

З разумным мужам гора, чым з дурным: дурнога не пераканаеш, разумнага не ашукаеш.

У сучасным варыянце падае 3б.

СВІНАКАМБАЙН

Скажыце самі, добрыя людзі, як цаніць нашых вучоных, калі дагэтуль не прыдумалі свінога інкубатара.. Усялякімі міжпланетнымі справамі займаюцца, а свінскімі не хочуць.

Адбіўныя катлеты заядалі б вучоныя штодзень, а патрудзіцца не хочуць для такой справы.

Завёўся б у нас свіны інкубатар і жыццё стала б вясёлым, як на каруселі. Уявім сабе на момант такія цуды: аддаем свінню ў інкубатар, месяц з хвосцікам перачакаем, а пасля пачынаюць выскакваць з інкубатара ружовенькія парсючкі. Мы іх за вушы і ў печ. Адзін кашай запякаецца, другі з капустай, трэцяга начальніку занясем, дзесятак на кірмаш прадамо, а паўсотні — няхай падрастаюць.

Вядома, без навуковай падрыхтоўкі з гэтай ідэі атрымаецца сечка. Па-першае: неабходна знайсці сродкі, каб парасяты не хрукалі. Можна сабе ўявіць музыку пяцідзесяці хрумкаючых парасят. На такім канцэрце чалавек са слабымі нервамі на сцяну палезе.

Выдумалі інжынеры папіросны камбайн. Насыплеш табаку, папіросную паперу палажыш, а машына сама гільзы робіць, папіросы набівае, лічыць і ў пачкі складае.

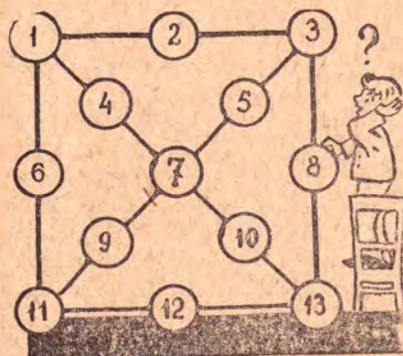
У выпадку свіней да інкубатара яшчэ прыдаўся б свінакамбайн. Узялі б мы жывую свінню ў такі камбайн, паставілі б каля кантуара, а там кнопкі з надпісамі: сальцэсон, тушонка, вяндліна і ўсялякія іншыя свіныя спецыяльнасці. Іграеш пальцамі па кнопках, а з другога боку камбайна выскакваюць гатовыя каўбасныя вырабы. На дадатак вучоным да вынаходства вароты адкрытыя. Напрыклад: няхай падумаюць, як вадаправод правесці да камбайна. Свіння свіннёю, а камбайн без вады ні туды ні сюды. У нашай каўбасе 20 прац вады і нормы гэтай трэба прытрымлівацца ў камбайне. Інакш машына стане вырабляць каўбасу без вады і асароміць нашую каўбасную прамысловасць. На базе памесціцца больш каўбас і нашы каўбаснікі сканфузяцца, а купляючыя прывыкнуць да вырабаў вышэйшай якасці.

Калі ўвядзем механічную ўпакоўку, пераварот выбухне і ў каўбасным гандлю. Прадаўцы стануць масава звальняцца, бо не будзе вылічэння прадаваць гатовыя пачкі і на бяздзейныя вагі пагладаць.

Бачыце, чытачы дарагія, здаецца простая справа — свіная механізацыя, але вынікі могуць атрымацца зусім непажаданыя. Магчыма, і свінствам запахне. Пагэтаму мусяць вучоныя і не займаюцца гэтым пытаннем.

Дзядзька Лявон

АДГАДАНКА

Магічны квадрат

Магічным квадратам, як вядома, называюцца такія матэматычныя задачы, дзе сума лічбаў па гарызанталі, вертыкалі і дыяганалі (наўскос) даюць аднолькавыя лікі.

Перад вамі квадрат, на якім намалявана 13 кружкоў. Гэтыя кружкі трэба расставіць так, каб атрымаць магічны квадрат.

Гэты магічны квадрат розніцца ад другіх тым, што ў адным выпадку сума ўсіх лічбаў дасць адзін лік, а ў другім выпадку іншы лік. Пры гэтым сямёрка, якая стаіць у цэнтры фігуры, застаецца на месцы і не пераносіцца. Якая сума лічбаў атрымаецца ў першым і другім выпадках?

Развязку дасылайце да 30 лістапада г. г. Узнагароды — 10 цікавых кніжак.

АНДРЭЙ САМАСЕЙ

ПРЫВІТАЛЬНАЕ СЛОВА

Вітаем стройных і высокіх,
І тых, хто рос ды недарос,
Бландзінаў, цёмных, сінявокіх
І тых, зусім ужо без валос.

Вітаем п'яных і цвярозых,
Што п'юць гарэлку і не п'юць
І тых, што пралiваюць слезы,
Калі іх замуж не бяруць.

Вітаем тых, хто робіць манка,
Што дакрадаюць ўсім на злосць,
І тых, што маюць дзве каханкі,
Калі у хаце жонка ёсць.

Вітаем цвёрдых бюракратаў,
Што без паперкаў праклянуць,
Вітаем халастых, жанатых
І тых, што з жонкай не жывуць.

Вітаем лянюхоў, няробаў,
Якім — хто робіць — той дурак,
І тых упартых бракаробаў,
Што калі зробяць — заўжды брак.

Вітаем тых, што бяруць ўзяткі,
І тых, што хабар даюць ім,
Ды тых, што ўсё ідзе ім гладка,
Калі дайшлі да падхалім.

Вітаем лютых кар'ерыстаў,
Што коштам іншых хочуць жыць
І тых, што нават ў вадзе чыстай,
Знаходзяць нешта памуціць

Усім гаворым мы: вітайце!
Старым, дарослым і малым
Ды толькі на прыкмеце майце
Не аднаго. Жадаем ўсім:

Цвярозым — век пражыць цвяроза,
Малым расці, хутым таўсцець,
Плачлівым каб не лілі слёзы,
Жанчынам — заўжды маладзець.

А тым, што выплакалі вочы,
Валос баючыся сівых,
Каб ім змяніў іх стан дзявочы
Хоць бы выродлівы жаніх.

Тым, што па сцёках ходзяць ракам,
Дамоў не могуць завітаць,
Жадаем, каб у «Матысякаў»
Маглі часценька начаваць.

Тым, што псуюць людзям пячонкі,
Што кормяць бракамі людзей,
Жадаем, каб ім нават жонкі,
Радзілі з бракамі дзяцей.

А лізунам — каб на аршыны
Язык мог мяккі адрастаць,
Каб у працы праз усе гадзіны
Маглі каго трэба лізаць.

Тым, што на хабар надта ласы,
На манках хочуць багацець,
Жадаем, каб хоць час-ад-часу
Маглі дзе трэба пасядзець.

А бюракратам, што як п'яўкі
Усім шмат прычыняюць бед,
Каб на пісьмовыя заяўкі
Варылі жонкі ім абед.

Усім, якіх мы закранулі,
Яшчэ раз хочам пажадаць,
Каб людзі не патрабавалі
На іх адгэтуль наракаць.

Агенцтва гумару і сатыры паведамляе

Жанчына перамагла мужчынскую частку вёскі

Калодна (Беластоцкі павет). Нядаўна адбылася тут падзея, якая падняла на ногі ўсю мужчынскую частку вёскі. А атрымалася ўсё праз кабету. Калі Галене Сянкевіч прыйшла чарга пасвіць каровы, яна вырашыла іх пасвіць на сенажаці. Як вырашыла, так і зрабіла. Пагнала стада на сенажаць. Бачаць мужчыны Калодна, што каровы топчуць сенажаць і на сэрцы ў іх цяжка стала — На другі год касіць дрэнна будзе, — кажуць. Вырашылі выгнаць з сенажаці стада разам з пастухом. Так і зрабілі. Калі вярнуліся ў вёску, бачаць зноў стада на сенажаці. Давай зноў выганяць. Але што з кабетаю зробіш, толькі мужчыны адышлі, яна зноў накіравала стада на сенажаць.

Мужчынская частка Калодна не вытрымала няўмольнага наступу Галены Сянкевіч і здалася.